

N.M.Pyvovar

PAST ACHIEVEMENT INTO THE MODERN PRACTICE

The positive experience goal-oriented schoolchildren's preparation for the choice of pedagogical profession studying at the optional courses the "Young teacher" is analyzed.

Key words: professional orientation, professional preparation, optional lessons.

Одержано 10. 03. 2009 р

Рекомендовано до друку 12. 05. 2009 р.

Л.В. МАЛАКАНОВА, В.О. БЕЗСОНОВА

Полтавський державний педагогічний університет імені
В.Г. Короленка, м. Полтава

АКТУАЛЬНІСТЬ ІДЕЙ В.І.ВЕРНАДСЬКОГО В ДУХОВНОМУ ГАРМОНІЙНОМУ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Ключові слова: *духовний розвиток, гармонійний розвиток, наукова думка, біосфера, ноосфера, патогенне мислення, саногенне мислення.*

Розвиток сучасної цивілізації характеризується суперечливими тенденціями, що впливає на життєдіяльність людини, її внутрішній світ. Кожен етап людського поступу характеризується специфічними ознаками, які свідчать про зміни в людській природі, адже людина перетворює природне середовище відповідно до своїх внутрішніх потреб, уявлень і мрій. Люди, об'єднавшись у спільноти, заселили майже всю планету і втрутилися в природні процеси її існування. В.І. Вернадський про це писав: "Реально ця єдність людства, його відмінність від усього іншого живого, нова форма влади живого організму над біосферою, його більша, ніж інших організмів, незалежність від умов біосфери є основним чинником, який кінець кінцем виявився в геологічному еволюційному процесі творення ноосфери. Протягом багатьох поколінь єдність людських спільнот, їхнє спілкування і їхня влада – прагнення до влади над навколишньою природою – проявлялися стихійно до того, як виявилися і були усвідомлені ідеологічно" [1, с. 120]. Він уважав, що біосфера ХХ ст. перетворюється на ноосферу, яка формується передусім зростанням науки, наукового розуміння і основаної на цьому соціальній праці людства. Видатний учений наголошував на нерозривному зв'язку її створення зі зростанням наукової думки, яка є для цього першою необхідною передумовою. Він стверджував, що "науково зрозуміти – означає поставити це явище в рамки наукової реальності" [1, с. 122].

В усі часи актуальним для людства залишалося прагнення до розвитку, вдосконалення, розширення своїх можливостей, пізнання предметів і явищ, створення нового. До тепер ці можливості в цілому пов'язувалися з владою над матеріальною природою, приборканням природних сил, створенням комфортних умов існування тощо. Переважно фізична сила та фізична праця людини визначала її добробут. Але парадокс полягає в тому, що чим більш комфортні умови для своєї життєдіяльності

обирає людина, створюючи власне життєве середовище, тим більше вона порушує природній зв'язок з біосферою, порушує її гармонію. В.І. Вернадський зауважував: «Хоч існує багато різних спроб пов'язати духовні вияви людства й історію людства взагалі із середовищем, у якому вони відбуваються та завжди випускають з уваги, що, по-перше, це середовище – біосфера – має цілком встановлену будову, яка визначає все без винятку, що в ній відбувається, яка не може докорінно порушуватися процесами, що в ній відбуваються, що вона має, як і всі явища в природі, свої закономірні зміни в просторі – часі.

Відбувається вибух наукової творчості, і він частково, якоюсь мірою, зумовлює перехід біосфери в ноосферу. Проте, разом з цим сама людина і в своєму індивідуальному, і в соціальному проявах найтісніше закономірно, матеріально-енергетично пов'язана з біосферою; цей зв'язок ніколи не обривається, доки існує людина, і нічим особливим не відрізняється від інших біосферних явищ» [1, с. 123]. Він пояснює і узагальнює: «Людина, як вона виявляється в природі, так само, як і всі живі організми, як усяка жива речовина, є певною функцією біосфери у її визначеному просторі – часі. Людина у всіх її проявах становить певну закономірну частину влаштування біосфери. “Вибух” наукової думки в ХХ ст. підготовлено всім минулим біосфери, він має найглибше коріння в її будові – так він не може зупинитися і піти назад. Він може тільки сповільнити свою ходу. [1, с. 124]. Вчений робить висновок, що цивілізація “культурного людства”, – оскільки ця цивілізація є організацією нової геологічної сили, що утворилася в біосфері, – не може обрватися чи зупинитися, тому що вона є великим природним явищем. І люди починають усвідомлювати це, розуміти, що гонитва за матеріальними благами, владою руйнує гармонію в біосфері, спричиняючи природні лиха, хвороби, духовну деградацію людини. Отже, ігнорування перехідної доби може коштувати людству занадто дорого.

За нинішніх кризових умов життєдіяльності, більшість людей починає дедалі частіше замислюватися над сенсом свого буття: свідомим стає ставлення до свого існування, діяльності, освіти; міцнішими – зв'язки з природою та соціумом. Проте темп життя зростає, і людина змушена жити поспіхом. Вона переобтяжена буденними справами, матеріальними проблемами та пов'язаними з зароблянням грошей, роботою по господарству тощо. Людині необхідно задовольнити свої первинні потреби: фізичні, у захисті. У неї не залишається ні фізичних сил, ні часу для задоволення духовних потреб, тому поволі вона втрачає вміння насолоджуватися життям, радіти йому, дивуватися, її буття збивається з ритму Всесвіту та власного біологічного. Життя стає одноманітним, зведеним до автоматичного функціонування; у ньому панує культ холодного інтелекту, техніки та грошей. Людина стає все більш прагматичною, агресивною, зневіреною, роздратованою. Вона сприймає життя як суцільну проблему, яку важко розв'язати. Таке життя не надихає і не звеличує, у ньому не залишається місця для розмірковування, осмислення, усвідомлення, самопізнання та духовно-душевної роботи в цілому. Без цього людина не може стати духовно, гармонійно розвинутою особистістю, прожити повноцінне життя, реалізувати свій природний потенціал. У неї формується негативне (патогенне) мислення, бо в кожній життєвій ситуації вона бачить проблему, негаразди і згодом стає песимістом. Накопичення в організмі людини негативної енергії веде до фізичних та психічних хвороб, послаблює здатність до адаптації, що в свою чергу призводить до швидкого старіння та смерті. Цей процес ми можемо продемонструвати схемою:

Думка⁻ (негативна) → емоція⁻ → дія⁻ → звичка⁻ → риса характеру⁻ → спосіб життя⁻ (песимізм) → незадоволення⁻ → хвороби → смерть.

Це ми показали шлях фізичної та духовної деградації особистості. Проте в нинішній час (ми живемо на зламі епох, стаємо свідками економічних криз, природних катаклізмів, занепаду духовних цінностей, тощо) дає нам змогу спостерігати і істотні зміни у світових цінностях: цінність фізичної та інтелектуальної праці поступається перед творчою працею; матеріальні речі втрачають свій авторитет перед духовними. Проблема духовного гармонійного розвитку особистості стала актуальною для людства з моменту її існування. Значна кількість людей уже усвідомлює, що людина – творець свого життя, бо життя – це не те, що з нами відбувається, а те, як ми до цього ставимося, саме наше ставлення є тим пензликом, яким ми розфарбовуємо життя в ті кольори, в які хочемо.

В.І. Вернадський пояснював значення людської думки так: “Наука є творінням життя. Із навколишнього життя наукова думка бере матеріал, який вона втілює у форму наукової істини. Перед усім саме вона – гуща життя – творить її. Це стихійне відображення життя людини у середовищі, яке її оточує, – у ноосфері. Наука є виявленням дії в людському суспільстві, сукупності людської думки” [1, с. 130]. Він прийшов до висновку, що наука зовсім не є логічною побудовою, апаратом пошуку істини. Пізнати логікою наукову істину неможливо, її можна пізнати тільки життям. Дія – характерна риса наукової думки. Науковець переконаний, що наукова думка є головним, основним джерелом народного багатства, основою сили держави.

Раніше рівень розвитку країни визначався економічними показниками, природними багатствами, сьогодні здебільшого він визначається тими особистостями, яких зростила держава. Понад усе сьогодні в світі цінується активна, творча, духовна, гармонійна, яскрава особистість із саногенним мисленням, професіонал, здатний творити себе і світ навколо себе за Законами гармонії.

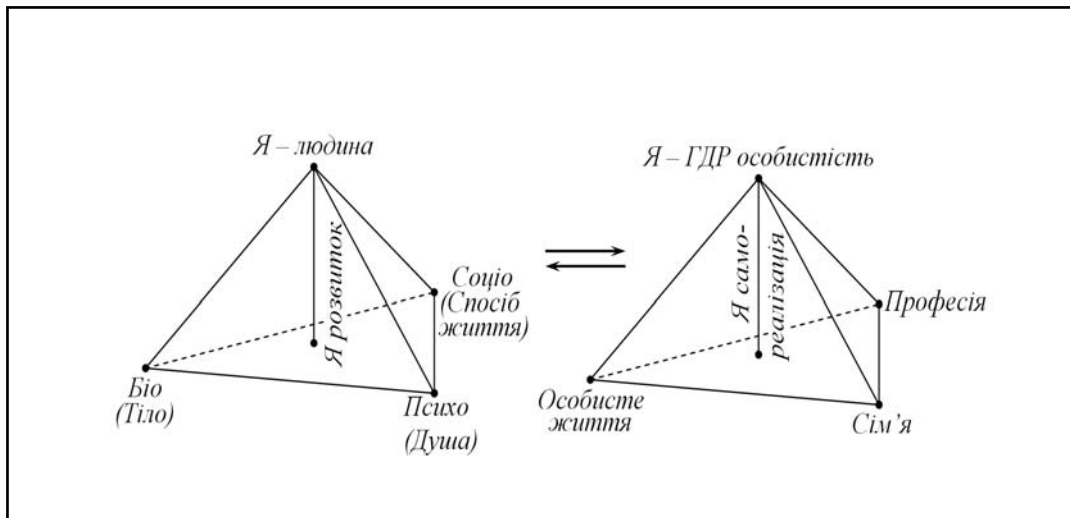
Людина – творець свого щастя:

Думка⁺ (позитивна) → емоція⁺ → дія⁺ → звичка⁺ → риса характеру⁺ → щастя → блаженство
 спосіб життя⁺ (оптимізм) → задоволення → успіх → здоров'я → довге життя
 духовний гармонійний розвиток

Кожен із нас обирає свій сповідальний шлях, змінюючи себе і світ навколо себе.

Пізнання людиною своїх основ – біо-, психо-, соціо-, дає можливість їй навчитися розуміти себе; виробити власний спосіб життя, навчитися жити в гармонії з собою, природою, суспільством, Космосом. Саме в цьому В.І.Вернадський вбачав сенс життя. Знайшовши свій життєвий шлях і себе на цьому шляху, людина зможе реалізувати себе в цьому світі:

Отже, справджується думка В.І. Вернадського про те, що майбутнє людини завжди у великій мірі створюється нею самою; що надія на людину розумну – єдина надія в нашому тривожному світі, бо людина є на Землі тим агентом, який може зруйнувати її, а може перетворити її на квітучий рай. Як заповіт звучать його слова про те, що в геологічній історії біосфери перед людиною відкривається велике майбутнє, якщо вона зрозуміє це і не буде використовувати свій розум і свою працю на самознищення.

Мал. 1. Модель людини і особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. В.І. Вернадський Вибрані праці. – К.: Вид. «Наукова думка», 2005. – 300 с.
2. Помиткін Е. Психологічне забезпечення духовного розвитку дитини: прогр. роботи з дітьми від 5 до 18 років. – К.: Шк. світ, 2008. – 128 с.

Л.В.Малаканова, В.О. Безсонова

Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленко,
г. Полтава

АКТУАЛЬНІСТЬ ІДЕЙ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО В ДУХОВНОМУ ГАРМОНІЧНОМУ РАЗВИТТІ ЛІЧНОСТІ

В статті доводиться актуальність ідей В.І. Вернадського в розвитку наукової думки сучасності, в духовному гармонічному розвитку особистості, пропонуються схеми та моделі її самореалізації в життєдіяльності.

Ключевые слова: духовное развитие, гармоническое развитие, научная мысль, биосфера, ноосфера, патогенное мышление, саногенное мышление.

L.V.Malakanova, V.O.Bezsonova

ACTUALITY V.VERNADSKY'S IDEAS IN SPIRITUAL HARMONIC PERSON'S DEVELOPMENT

The article deals with actual Vernadsky's ideas in development of scientific views of present-days, in spiritual harmonic person's development. It is proposed diagrams and models man's self-realization in life activities.

Key words: spiritual development, harmonic development, scientific view, biosphere, noosphere, mentality.

*Одержано 17. 03. 2009 р.
Рекомендовано до друку 12. 05. 2009 р.*